

Hemşirelik Öğrencileri Gözüyle Mesleki Beceri Eğitimi

Fatma EKER*, Ferhan AÇIKGÖZ*, Aysel KARACA*

Özet

Giriş: Temel hemşirelik becerilerinin kazandırılmasında hasta ile karşılaşmadan önce öğrencinin kendine güveninin sağlanacağı, uygulamaları maketler üzerinde yapabileceği mesleki beceri laboratuvarlarının (MBL) önemi gittikçe artmaktadır. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı hemşirelik birinci sınıf öğrencilerin gözü ile mesleki beceri laboratuvarındaki uygulamaların değerlendirilmesidir. **Yöntem:** Çalışma hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerinin mesleki beceri laboratuvarı ile geribildirimleri alınarak tanımlayıcı olarak planlanmıştır. Öğrencilere mesleki beceri laboratuvarı eğitiminin sonunda MBL eğitimini değerlendirmeleri istenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde yüzde kullanılmıştır. **Bulgular:** Geri bildirim formlarında eğitimin gerekliliğine ilişkin ifadelerden ilk sırada %95.2 oranında “Uygulamayı bizzat kendim yapmam, daha iyi öğrenmemi sağladı” ifadesi, son sırada ise laboratuvar ortamına ilişkin ifadelerden %57.1 oranında “Bu beceri eğitimi için fiziksel mekan ve süre uygundu” ifadesi yer almaktadır. **Sonuç:** Mesleki beceri laboratuvarı hemşirelik öğrencilerinin eğitimlerine büyük katkı sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Mesleki beceri laboratuvarı, hemşirelik eğitimi, Geri bildirim.

Occupational Skill Training through the Eyes of Nursing Students

Introduction: The importance of occupational skill laboratories (OSL) where students' confidence is restored prior to confronting the patients and they can practice on mock-ups with the aim of gaining basic nursery skills is gradually increasing. **Objective:** The aim of the study is to evaluate the practices in occupational skill laboratories through the eyes of freshman nursing students. **Method:** It is a descriptive study planned by gathering feedback from freshman nursing students through occupational skill laboratories. They were asked to evaluate OSL training at the end of this training. Percentage was used in data evaluation process. **Results:** Of all the feedback forms, the statement “Doing the practice by myself helped me to learn better” comes first by 95.2 % whereas the statement “This skills training was appropriate for the physical space and time ” is the last one by 57.1 %. **Conclusion:** Occupational skill laboratories greatly contribute to nursing students' training.

Key Words: Occupational skill laboratory, Nursing training, Feedback.

Geliş tarihi: 20.12.2012

Kabul tarihi: 01.10.2014

Hemşirelik eğitimi teori ve uygulamanın entegrasyonunu gerektiren, öğrenmenin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarını içeren teorik ve pratik bileşenlerin bir kombinasyonudur. Günümüzde hemşirelik eğitiminde psikomotor becerilerin geliştirilmesinde hasta ile karşılaşmadan önce öğrencinin kendine güveninin sağlanacağı, uygulamaları maketler üzerinde birden fazla tekrar yapabileceği mesleki beceri laboratuvarlarının (MBL) önemi gittikçe artmaktadır. Birçok araştırmacı hemşirelik eğitiminde mesleki beceri laboratuvarının önemini vurgulayan birçok araştırma sonuçlarını ortaya koymuşlardır (Alper ve Özdemir, 2005; Freeth ve Fry, 2005; McAdams, Jean Rankin, Love ve Patton, 1989; Morgan, 2006). Mesleki beceri laboratuvarları klinik uygulamaya benzer ortamların sağlanarak klinik ile teorik arasındaki boşluğu kapatılmasında, öğrencinin klinik ortama hazırlanmasına ve öğrendiği bilgi, beceri ve tutumları uygulamaya aktarmasına yardımcı olmaktadır. İnsan bedenine çok benzeyen maketlerle çalışmanın öğrenmeyi hızlandırdığı, hasta olmaması nedeniyle ilk kez uygulama yapacak öğrenciler için güvenli ortamı oluşturduğu, klinik öncesi anksiyetenin azaltılmasına ve iletişim becerilerinin geliştirilmesine katkı sağladığı bilinmektedir. (Freeth ve Fry, 2005; Görüş ve ark., 2014; Karaoğlu ve Şeker, 2009; Mete ve Uysal, 2009; Morgan, 2006; Tel, Tel ve Sabancıoğulları, 2004; Terzioğlu ve ark., 2012; Yazar, 2003).

ettikleri yöntemlerin araştırıldığı bir çalışmada; öğrenciler klinik beceri laboratuvar uygulamasının kendi kendilerine öğrenmelerine yardımcı olduğunu, kontrol duygusunu daha çok hissettiklerini ve hasta bakımında kendilerini daha güvenli hissettiklerini bildirmişlerdir (McAdams ve ark., 1989). Terzioğlu ve arkadaşları (2012) yaptıkları çalışmada; öğrenciler genel olarak klinik uygulama öncesi laboratuvar ve sınıf ortamında verilen beceri uygulamalarının kendileri için yararlı olduğunu, kendilerini daha yeterli hissedilmek için maketlerin gelişmiş ve uygulamaya tepki veren modellerle değiştirilmesini önermişlerdir.

Mesleki beceri laboratuvar eğitiminin geliştirilmesi ve yeniden yapılandırılması için üniversiteler arası bilgi aktarımı ve öğrenci-eğiticiden alınan geri bildirimler önemlidir. Bu nedenle hemşirelik eğitiminin henüz başında olan birinci sınıf öğrencilerinin gözü ile mesleki beceri laboratuvar eğitiminin değerlendirilmesi, çıkan sonuçlar doğrultusunda mesleki beceri laboratuvarının ve eğitim yöntemlerinin yeniden yapılandırılması amacıyla bu çalışmaya gereksinim duyulmuştur.

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Çalışma hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerinin mesleki beceri laboratuvarı ve eğitimine ilişkin geri bildirimleri alınarak tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Bu çalışmada örneklem seçme yöntemi kullanılmayıp tüm evrene ulaşılması planlanmıştır. Araştırmanın evrenini Düzce Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü birinci sınıf (n:71) öğrencileri oluşturmuş, 2.,3. ve 4. sınıf öğrencileri mesleki beceri laboratuvarında uygulama yapmadıkları için araştırmaya dahil edilmemişlerdir.

*Düzce Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Konuralp Yerleşkesi 81620 Düzce, E-mail: ferhanacikgoz@duzce.edu.tr

Hemşirelik lisans öğrencilerinin klinik uygulama için gerekli olan psikomotor becerileri öğrenmede tercih

Araştırmanın yapıldığı dönemde (2011-2012 Eğitim-Öğretim Yılı) okula devam eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden 63 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Öğrencilere araştırmanın amacı, isim yazmamaları ve verilerin yalnızca araştırma sürecinde kullanılacağı açıklanmış ve öğrencilerin sözel onayları alınmıştır. Geri bildirim formu, araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere, araştırmacılar tarafından laboratuvar ortamında uygulanmıştır. Öğrencilere soruları cevaplandırırken herhangi bir şekilde yardım almamaları gerektiği açıklanmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından literatür (Alper ve Özdemir; 2005, Karaoğlu ve Şeker; 2009) taranarak hazırlanmış “Mesleki Beceri Eğitimi Geri Bildirim Formu” kullanılmıştır.

Mesleki beceri eğitimi geri bildirim formu: Mesleki beceri eğitimi geri bildirim formu laboratuvar ortamının uygunluğu, maketlerinin yeterliliği, eğiticinin tutumu, eğitimin gerekliliği ile ilgili değerlendirmeleri içeren ifadelerden oluşmuştur. Veri toplama formu laboratuvar uygulaması sonunda öğrencilere dağıtılarak “Laboratuvar ortamı uygulamalar için uygundu”, “Yapılan demonstrasyon uygulamayı öğrenmem için yeterliydi”, “Uygulamayı bizzat kendim yapmam, daha iyi öğrenmemi sağladı”, “Maketler uygulama eğitimimiz için uygundu”, “Uygulayıcı, basamaklara uygun davranmayı sağlıyordu”, “Eğiticilerle iyi bir iletişim kurabildim” gibi ifadelerini üçlü likert ölçeğine göre kendi görüşlerine en yakını belirleyerek katılıyorum, kararsızım ve katılmıyorum şeklinde işaretlemeleri istendi.

Mesleki Beceri Laboratuvarı Uygulaması

Düzce Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Mesleki Beceri Laboratuvarı 4 hasta yatağı ve laboratuvar eğitimi kapsamına uygun maketler ile öğrenci eğitimine sunulmuştur. Mesleki beceri laboratuvarını hemşirelik esasları dersi alan birinci sınıf öğrencileri diğer sınıflara göre daha fazla oranda kullanmaktadır. Hemşirelik esasları dersi 14 haftalık dönemde toplam 12 gün/6 saat teorik, 12 gün/8 saat mesleki beceri laboratuvarında ders yapılmıştır. Her konu önce sınıf ortamında teorik olarak anlatılmış ardından öğrenciler laboratuvar uygulamasına alınmıştır. Laboratuvar uygulamalarında bir öğretim elemanı ünitenin hedefine uygun eğitim maketlerini kullanarak becerinin işlem basamaklarını gerekçeleri ile birlikte öğrencilere göstermiş, öğrenciler 15'er kişilik 4 ayrı gruba ayrılarak bir öğretim elemanı rehberliğinde beceriyi hatasız yapar duruma gelinceye kadar tekrarlamışlardır. Yani her grup

aynı uygulamayı aynı öğretim elemanından almıştır. Öğrencilerin beceri basamaklarını eksiksiz yapar duruma gelinceye kadar bağımsız çalışmalarına da olanak verilmiştir. Her becerinin işlem basamaklarına uygunluğu öğretim elemanı tarafından öğrenciye geri bildirim verilerle uygulamalar sonlandırılmıştır. Öğrencilerin kendilerini rahat ve hazır hissettikleri hafta (1-2 hafta sonra) öğrencilerden beceriyi bağımsız olarak uygulaması beklenerek en az bir öğretim elemanı tarafından değerlendirilmesi yapılmış ve öğrencilere sözlü olarak geri bildirim verilmiştir. Aynı zamanda laboratuvar çalışması sırasında öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini arttırmaya yönelik her ünite sonunda daha önceki ünite konuları da kapsayan uygulamalar hemşirelik süreci kullanılarak senaryo örnekleri (maketlere dış ses verilerek) ile yapılmıştır. Örneğin; özbakım uygulamalarında yatağa bağımlı bir hasta senaryosu ile öğrencilerin hemşirelik süreci kullanarak yatağa bağımlı hasta bakımını uygulamaları hedeflenmiştir. Senaryo uygulamasından önce eğitici becerileri göstermiş, sonrasında bir öğrenciden hasta rolündeki dış ses verilen maketten verilerini toplayarak gerekli bakımı uygulaması beklenmiştir. Bu esnada eğitici ve gruptaki diğer öğrenciler uygulamayı izlemiştir. Öğrenci bakımı tamamladıktan sonra akranlarından ve eğiticiden geri bildirim almıştır. Gruptaki bütün öğrencilerin sırayla uygulama yapması sağlanmıştır. Böylece bütün öğrenciler becerilerde birbirlerini izlemekte ve sonuçta yeterlilik düzeyine ulaşmaları sağlanmaktadır.

Eğitim yöntemi ve materyalleri her bir becerinin özelliği göz önüne alınarak belirlenen beceri listeleri ve senaryolardan oluşturulmuştur. Bunun yanında konu ile ilgili varsa deneyimlerin paylaşılması sağlanarak konuya öğrencinin katılımına izin verilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler elektronik ortama aktarılmış ve bir istatistik programında analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı ve yüzde dağılımları kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülebilmesi için Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi İnvaziv Olmayan Klinik Araştırmalarda Etik Komitesi'nden ve araştırmanın yapıldığı kurumdan yazılı izin alınmıştır. Öğrencilere araştırmanın amacı, isim yazmamaları ve verilerin yalnızca araştırma sürecinde kullanılacağı açıklanmış ve öğrencilerin sözel onayları alınmıştır.

Bulgular

Mesleki beceri laboratuvarı uygulama sürecinde öğrenci geri bildirim formlarında laboratuvar ortamına ilişkin ifadelerden %66.7'si “laboratuvar ortamını uygulamalar için uygun bulmadığımı”, maketlere ilişkin ifadelerden %87.3'ü “maketleri eğitim için yeterli bulduklarımı” ifade etmişlerdir. Eğiticinin tutumu ile ilişkin geri bildirimlerden “uygulayıcı basamaklara uygun davranmayı sağlıyordu”

ifadesi %98.4 oranında en yüksek sırada yer alırken, %79,4 oranında “yapılan demonstrasyon uygulamayı öğrenmem için yeterliydi” ifadesi son sırada yer almaktadır. Geri bildirim veren öğrencilerin %95.2'si “uygulamayı bizzat kendim yapmam, daha iyi öğrenmemi sağladı”, %93,7'si “bu beceri eğitimini almaktan memnunum” ifadesine katıldığını belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Mesleki Beceri Eğitimine İlişkin Geri Bildirimlerinin Dağılımı

	Katılmıyorm		Kararsızım / fikrim yok		Katılıyorum		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Laboratuvar ortamına ilişkin dağılım								
Laboratuvar ortamı uygulamalar için uygundu	6	9.5	15	23.8	42	66.7	63	100
Bu beceri eğitimi için fiziksel mekan ve süre uygundu	9	14.3	18	28.6	36	57.1	63	100
Maketlerin yeterliliğine ilişkin dağılım								
Maketler uygulama eğitimimiz için uygundu	3	4.8	5	7.9	55	87.3	63	100
Maketle çalışmanın hasta ile karşılaşmadan önce faydalı olacağına inanıyorum.	12	19.0	0	0	51	81.0	63	100
Eğiticinin tutumuna ilişkin dağılım								
Uygulamacı basamaklara uygun davranmayı sağlıyordu	1	1.6	0	0	62	98.4	63	100
Eğiticilerle iyi bir iletişim kurabildim.	2	3.2	8	12.7	53	84.1	63	100
Uygulamaların tüm gruplarda eşit yapıldığını düşünüyorum.	0	0	11	17.5	52	82.5	63	100
Uygulamacının tutumu, öğrenmemi motive etti	3	4.8	8	12.7	52	82.5	63	100
Yapılan demonstrasyon uygulamayı öğrenmem için yeterliydi	2	3.1	11	17.5	50	79.4	63	100
Eğitimin gerekliliğine ilişkin dağılım								
Uygulamayı bizzat kendim yapmam, daha iyi öğrenmemi sağladı	1	1.6	2	3.2	60	95.2	63	100
Bu beceri eğitimi almaktan memnunum	0	0	6	9.5	59	93.7	63	100
Bu beceriyi meslek yaşantımda kullanabileceğime inanıyorum	0	0	5	7.9	58	92.1	63	100
Uygulamalardan zevk aldım	1	1.6	8	12.7	54	85.7	63	100
Eğitim sonrası kendimi daha yeterli hissettim	1	1.6	8	12.7	54	85.7	63	100

Tartışma

Son yıllarda hemşirelik bölümü öğrenci sayısındaki artış öğrencilerin hemşirelik becerilerini uygulayarak öğrenme imkânını kısıtlayabilmektedir. Bu durumda öğrencinin hemşirelik becerilerini yeterince uygulamadan mezun olabileceği düşünülürse, mezuniyet sonrası beceri hataları istenmeyen durumlarla sonuçlanabilir. Mesleki beceri laboratuvarında maketler ile yapılan uygulamalar klinik ve teorik arasındaki boşluğun kapatılmasında önemli yere sahiptir. Bu nedenle hemşirelik eğitiminde laboratuvar uygulamaları ile ilgili çalışmalara ve sonuçların aktarımına ihtiyaç vardır.

Öğrenci geri bildirimleri üzerine yapılan bu çalışma laboratuvar ortamının uygunluğu, maketlerinin yeterliliği, eğiticinin tutumu, eğitimin gerekliliği ile ilgili değerlendirmeleri içermesi nedeniyle önemlidir. Bu geri bildirimler mesleki beceri eğitiminin hangi basamağında sorun ya da sorunların olduğunu ortaya koymada faydalı olacaktır (Karabilgin ve Şahin, 2006; Karaoğlu ve Şeker 2009). Çalışmayı bu boyutlarla ele aldığımızda, laboratuvar ortamının uygun olduğunu düşünen öğrencilerin %66.7 ve fiziksel mekan ve sürenin yeterli olduğunu düşünenlerin %57.1 olması diğer değerlendirme kriterleri arasında laboratuvar ortamının görece yetersiz olduğunu göstermektedir. Bu bulgu mesleki beceri laboratuvarının fiziksel olarak tüm öğrencileri kapsayacak kadar büyük olmaması, yatakların kullanışlı olmaması ve havalandırmanın yetersiz olması gibi sorunlardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Okul binasının hemşirelik bölümüne ait olmaması mevcut laboratuvarın mesleki beceri laboratuvarı olarak planlanıp dizayn edilmesini engellemekte, öğrenci sayısının giderek artması bu durumu daha da güçleştirmektedir.

Maketlerin yeterliliği konusundaki geri bildirimlerin (%87.3) olumlu yönde olması mesleki beceri

laboratuvarına gereksinimler doğrultusunda yıl içinde alınan ve ilk kez çalışmaya katılan öğrenciler tarafından kullanılmış olmasıyla ilgili olabilir. Aynı zamanda bu geribildirim, alınan maketlerin öğrencinin öğrenme gereksinimlerine hitap edebilen, amaca uygun ve kullanışlı olduğunu göstermektedir.

Geri bildirimlerin eğitici ile ilgili olan boyutunda, eğiticinin uygulama basamaklarına uygun davranışlar göstermesi (%98.4), uygulamada motive edici davranışlar göstermesi (%82.5) ve uygun iletişim kurabilme (%84.1) açısından öğrenciler tarafından oldukça olumlu değerlendirildiği görülmektedir. Eğiticilerin öğrenciler tarafından değerlendirilen bu öğrenmeyi destekleyici tutumları beceri öğretiminde güvenli bir ortam oluşturması ve anksiyetenin azaltılması açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda eğiticinin uygun denetimi ve yerinde geri bildirim vermesi öğrencinin kendine güvenini ve motivasyonunu artırıcı bir faktör olmaktadır.

Beceri uygulamalarında öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini arttırmaya yönelik hazırlanan senaryolar doğrultusunda yapılan uygulamalar da öğrencinin sadece teknik bir işi sürekli tekrar eder duygusundan uzaklaştırdığı, sistematik bakım verme ilkelerini öğrettiği, motivasyonu ve kendine güvenini arttırdığı söylenebilir. Çalışmamızda bu veriyi almamış olmamıza rağmen öğrencilerin sözel geribildirimi ve öğretim elemanının gözlemlerine dayanarak bu sonuca varılmıştır.

Öğrencinin belirlenen hedefler doğrultusunda laboratuvar öğrenme ortamında öğrenmiş olarak çıkması son derece önemlidir. Geri bildirim veren öğrencilerimizin eğitim sonrası kendilerini yeterli hissetmeleri (%85.7), becerileri meslek yaşantılarında kullanabileceklerini düşünmeleri (%92.1), bu eğitimi almaktan memnun

olmaları (%93.7) mesleki beceri laboratuvar uygulamalarının öğrenme ortamını destekler nitelikte

Sonuçların Uygulamada Kullanımı

Öğrenci geri bildirimlerine bakıldığında ülkemizde yapılan diğer (Gürpınar ve ark., 2006; Karaoğlu ve Şeker, 2009; Mete ve Uysal, 2009; Terzioğlu ve ark.,2012) çalışmalara benzer olarak mesleki beceri laboratuvar uygulamalarının olumlu değerlendirildiği görülmektedir. Alınan geri bildirimlerden en olumsuz değerlendirilen boyut olarak laboratuvar ortamının koşulları olduğu ortaya çıkmıştır. Olanaklar el verdiği ölçüde laboratuvar ortamında gerekli düzenlemelerin yapılması yararlı olacaktır. Mesleki beceri laboratuvarı hemşirelik öğrencilerinin eğitimlerine katkı sağladığı, öğrenciler eğitimden memnun olduğu görülmüştür. Öğrenci geri bildirimleri ile yapılan çalışmanın eğitimciler gözüyle de değerlendirilmesi eğitim açısından önemlidir.

Teşekkür

Düzce Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Mesleki Beceri Laboratuvarının geliştirilmesine destek veren Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri birimine teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Alper, Z., Özdemir, H. (2005). Tıp fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin mesleki beceri laboratuvarı hakkındaki görüşleri. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 9 (2), 65-70.
- Freeth, D., Fry, H. (2005). Nursing students' and tutors' perceptions of learning and teaching in a clinical skills centre. *Nurse Education Today*, 25, 272-282.
- Göriş, S., Bilgi, N., Bayındır Korkut, S. (2014). Hemşirelik eğitiminde simülasyon kullanımı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 25-29.
- Gürpınar, E., Mamaklı, S., Alimoğlu, K. M., Şenol, Y., Türkay, M., Aktekin, A. (2006). Akdeniz üniversitesi tıp fakültesi mesleki beceri uygulamaları hakkında öğrencilerin geri bildirimleri. *Tıp Eğitimi Dünyası*, Ekim, 23, 58-64.
- Karabilgin, S.O., Şahin, H. (2006). Eğitim etkinliğini değerlendirmede öğrenci geri bildirimlerinin kullanımı. *Tıp Eğitimi Dünyası*, Ocak, 21, 27-33.
- Karaoğlu, N., Şeker, M. (2009). İlaç uygulama becerilerinin önemi ve bu konuda öğrenci geri bildirimleri üzerine Selçuk Üniversitesi'nde bir analiz. *Genel Tıp Dergisi*, 19 (3), 121-127.
- McAdams, C., Jean Rankin, E., Love, B., Patton, D. (1989). Psychomotor skills laboratories as self-directed learning: a study of nursing students' perceptions. *Journal of Advanced Nursing*, September, 14 (9), 788-796.
- Mete, S., Uysal, N. (2009). Hemşirelik mesleki beceri eğitiminde bir model uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2 (3), 115-123.

olduğunu göstermektedir.

- Morgan, R. (2006). Using clinical skills laboratories to promote theory-practice integration during first practice placement: an Irish perspective. *Journal of Clinical Nursing*, 15, 155-161.
- Tel, H., Tel, H., Sabancıoğulları, S. (2004). Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin laboratuvar uygulamasında birbirlerine IM enjeksiyon uygularken ve klinik uygulamanın ilk gününde anksiyete durumları. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 7, 1- 10.
- Terzioğlu, F., Kapucu, S., Özdemir, L., Boztepe, H., Duygulu S., Tuna, Z., ve ark. (2012). Simülasyon yöntemine ilişkin hemşirelik öğrencilerinin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 19 (1),16-23.
- Yazar, F. (2003). Tıp Eğitiminde beceri laboratuvarları ve simülatörlerin kullanılması. *Gülhane Tıp Dergisi*, 45 (1), 96 – 99.